

1ο Διεθνές Συνέδριο στην Κλασική Ψυχανάλυση
26, 27, 28 Απριλίου 2013
Αθήνα
`Σεξουαλικότητα και Διαστροφές`

Τίτλος Εργασίας

Το σύνδρομο της νεκρής μάνας και πως αυτό επηρεάζει την ψυχοσεξουαλική εξέλιξη του ατόμου

Περίληψη της Όλγας Μηνοπούλου

Το παρών κείμενο δανείστηκε τον τίτλο του από την εργασία του Andre Green, η `Νεκρή μητέρα` η οποία αποτέλεσε αρχικώς κεφάλαιο του έργου του `Ναρκισσισμός ζωής και ναρκισσισμός θανάτου` που δημοσιεύτηκε το 1983. Με την εργασία αυτή θα επιχειρήσω να προσεγγίσω τις ψυχικές επιπτώσεις που φαίνεται να έχει η ψυχική απώλεια της μητέρας από το παιδί και όχι η φυσική απώλεια αυτής, όπως πιθανόν κάποιος, πρωτοακούγοντας τον τίτλο, θα σκεπτόταν. Χρησιμοποιώντας τα ακριβή λόγια του Green, η νεκρή μητέρα είναι μια έννοια που αναφέρεται σε μια αναπαράσταση της μητέρας που έχει εδραιωθεί στην ψυχή του παιδιού ως επακόλουθο της μητρικής κατάθλιψης, η οποία βιαίως μετέτρεψε ένα ζωντανό αντικείμενο πηγή ζωτικότητας για το παιδί, σε μια απόμακρη φιγούρα, άτονη και σχεδόν νεκρή. Η νεκρή μητέρα είναι μια μητέρα που παραμένει ζωντανή αλλά που όμως ψυχικώς είναι νεκρή για το παιδί της. Ο Green υποστηρίζει ότι στους ασθενείς αυτούς βασικό μειονέκτημα είναι η αδυναμία τους κατά την προ-οιδιπόδεια φάση, διαμόρφωσης μιας τριαδικής διάστασης. Αυτό τους αποτρέπει απ'το να επιτύχουν να αναπαραστήσουν την επιθυμία της μητέρας για τον πατέρα δηλαδή με άλλα λόγια δεν επιτρέπεται η αναπαράσταση της πρωταρχικής σκηνής στη φαντασία τους. Ο Green αναπτύσσει την θεωρία της τριαδικότητας υποστηρίζοντας ότι στην πρώιμη δυαδική σχέση υπάρχει η τριαδική διάσταση. Ο ρόλος του πατέρα εγγράφεται ως φιγούρα απουσίας που επεμβαίνει στη δυαδική σχέση με το να την χωρίζει, χωρίς την ίδια ώρα να είναι ένας επενδυμένος τρίτος. Οι διαταραχές στη δόμηση αυτής της τριαδικότητας έχουν σαν αποτέλεσμα την δημιουργία παθολογικών μορφοειδών της μητέρας. Η μητέρα ως αντικείμενο αποεπένδυσης βιώνεται ως απουσία, η οποία δεν είναι καν αναπαραστάσιμη από το βρέφος. Αυτό το καθιστά ανίκανο στο να νοηματοδοτήσει αλλά και στο να βιώσει τα ίδια του τα συναισθήματα. Αποεπένδυση του αντικείμενου, ψυχικά κενά, άγχος κενού, είναι τα κύρια χαρακτηριστικά αυτών των ασθενών. Ενστερνιζόμενος την θέση του Winnicott, ο Green υποστηρίζει ότι η αποεπένδυση είναι μια πράξη `φόνου-εκμηδένισης` του πρωταρχικού αντικείμενου που όμως πραγματοποιείται χωρίς μίσος. Αντί για ένα καταστραμμένο αντικείμενο υπάρχει ένα κενό. Ωστόσο το παιδί πρέπει να επιβιώσει και να ζήσει μια ζωή της οποίας όμως το νόημα θα απουσιάζει. Για το λόγο αυτό συχνά εμφανίζεται ο ψυχαναγκασμός για σκέψη σαν ένα στήθος `μπάλωμα`. Λόγω της έντονης διανοητικοποίησης η μετουσίωση μπορεί να μην απουσιάζει όμως το άτομο θα παραμένει εξαιρετικά ευάλωτο στην προσωπική-σεξουαλική του ζωή. Η ταύτιση με το κενό που άφησε πίσω της η αποεπένδυση και όχι η ταύτιση με το ίδιο το αντικείμενο εμφανίζεται κάθε φορά που ένα νέο αντικείμενο παρουσιάζεται για να καταλάβει αυτό τον κενό ψυχικό χώρο. Η αγάπη για αυτό το αντικείμενο δεν είναι εφικτή. Η απομόνωση τότε αναζητείται ενεργά σαν μια ψευδαισθητική προσπάθεια να αποφύγει την νεκρή μητέρα. Η απόλαυση όμως καθίσταται αδύνατη.